

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. _____

din _____ 2023

Chișinău

Cu privire la aprobarea Programului național „Diaspora” pentru anii 2024-2028

În scopul implementării și promovării unei politici de stat coerente și multidimensionale pentru consolidarea legăturii dintre Republica Moldova și cetățenii săi din străinătate, implicarea diasporei la dezvoltarea socio-economică a țării, realizarea obiectivelor din SND „Moldova Europeană - 2030”, aprobată prin Legea nr. 315/2022 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 409-410, art. 758) și Strategia națională „Diaspora-2025”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 200/2016, (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 49-54, art. 230), Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Programul național „Diaspora” pentru anii 2024-2028, conform anexei.

2. Ministerele și alte autorități administrative centrale:

1) vor întreprinde măsurile necesare realizării acțiunilor preconizate pentru implementarea Programului național „Diaspora” pentru anii 2024-2028.

2) vor prezenta Cancelariei de Stat, anual, până la data de 1 aprilie, informația privind implementarea Programului național „Diaspora” pentru anii 2024-2028.

3. Se recomandă autorităților administrației publice locale să implementeze, la nivel local, acțiunile prevăzute în Programul național „Diaspora” pentru anii 2024-2028.

4. Monitorizarea, coordonarea și controlul procesului de realizare a Programului național „Diaspora” pentru anii 2024-2028 se pun în sarcina

Cancelariei de Stat (Biroul relații cu diaspora), care va informa Guvernul despre realizarea acestuia până la data de 30 aprilie al fiecărui an.

Prim-ministru

DORIN RECEAN

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
ministrul dezvoltării
economice și digitalizării

Dumitru ALAIBA

Ministrul muncii
și protecției sociale

Alexei BUZU

Ministrul educației
și cercetării

Dan PERCIUN

Ministrul finanțelor

Petru ROTARU

PROGRAMUL NAȚIONAL „DIASPORA”

pentru anii 2024– 2028

I. INTRODUCERE

Programul Național „Diaspora” prezintă o abordare ambițioasă și coerentă, pentru perioada 2024-2028, avînd drept scop consolidarea și intensificarea legăturii statului cu diaspora și transformarea acestei conexiuni într-un factor de progres pentru Republica Moldova.

Diaspora reprezintă o comunitate diversă și dinamică, cu potențial imens pentru dezvoltarea țării. Valorificarea resurselor umane, intelectuale și financiare din diasporă poate crea parteneriate și oportunități importante pentru stat, dar și pentru moldovenii plecați peste hotarele țării. Strategia Națională „Diaspora – 2025”, reprezintă un document elaborat de Biroul relații cu diaspora în cadrul Programului Global Comun OIM/ PNUD „Integrarea Migrației în Strategiile Naționale de Dezvoltare”, cu suportul Organizației Internaționale pentru Migrație și Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, finanțat de Agenția Elvețiană de Cooperare și Dezvoltare (SDC). Strategia a definit o serie de obiective majore pentru antrenarea eficientă a acestei comunități în dezvoltarea Republicii Moldova.

Programul Național „Diaspora” este elaborat de Biroul relații cu diaspora din cadrul Cancelariei de Stat (în continuare –BRD), în conformitate cu prevederile subpct. 3, pct. 34 din Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice și reprezintă o continuare a angajamentelor asumate în Strategia „Diaspora – 2025”. Documentul a fost elaborat în urma analizelor efectuate, consultărilor și a colaborării continue între autoritățile naționale, asociațiile, comunitățile de moldoveni și grupuri de inițiativă stabiliți peste hotare. Scopul final al acestui efort comun este de a transforma diaspora într-un partener activ în dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova, prin mecanisme și acțiuni concrete de suport și implicare.

Programul Național „Diaspora” (în continuare – Program) este un document de politici publice pe termen mediu ce aprofundează, actualizează și descrie obiectivele și acțiunile ce urmează a fi realizate în cele patru domenii prioritare stabilite în Strategia Națională “Diaspora – 2025”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 200/2016, și anume: *I. Elaborarea și dezvoltarea cadrului strategic și operațional al domeniului diaspora, migrație și dezvoltare; II. Asigurarea drepturilor diasporei și consolidarea încrederii; III. Mobilizarea, valorificarea și*

recunoașterea potențialului uman al diasporei; IV. Implicarea directă și indirectă a diasporei în dezvoltarea economică durabilă a Republicii Moldova. Programul are la bază concluziile și recomandările evaluării intermediare a implementării primei și a celei de-a doua etape a Strategiei Naționale „Diaspora – 2025”.

Scopul fundamental al Programului este de a crea și operaționaliza mecanisme eficiente și durabile care să permită colaborarea și implicarea activă a diasporei în procesele de dezvoltare durabilă a Republicii Moldova. Programul urmărește să consolideze legăturile dintre Republica Moldova și cetățenii săi din străinătate, prin promovarea diversificării căilor și instrumentelor de implicare a diasporei sprijinirea asociațiilor diasporei și facilitarea transferului de cunoștințe și expertiză.

În sensul prezentului Program, sunt folosite următoarele definiții:

Diaspora Republicii Moldova este constituită din persoane fizice care se identifică etnic ca fiind originare din Republica Moldova, stabilite temporar sau permanent peste hotarele țării, și descendenții acestora, precum și comunitățile formate de aceștia. Peste hotare, persoanele social și economic active, cu/fără cetățenia Republicii Moldova, se asociază și crează asociații non-guvernamentale, grupuri de inițiativă, centre culturale, fundații, cluburi sportive, grupuri de interes profesional, etc.

Asociație din diasporă – organizație înregistrată oficial, care are un statut juridic, indiferent dacă acesta este în țara gazdă sau/și în Republica Moldova.

Grup de inițiativă din diasporă – grup de inițiativă care a consolidat mai mulți băștinași și/sau cetățeni ai Republicii Moldova în jurul unor evenimente, activități.

Asociație de Băștinași – este o asociere benevolă a tuturor persoanelor care s-au născut într-o localitate din Moldova, dar care la moment locuiesc și activează în afara acesteia, în țară sau peste hotare și doresc să își susțină localitatea de origine și să contribuie prin toate mijloacele posibile la dezvoltarea locală.

Abordarea integrată a domeniului diasporei, migrației și dezvoltării (DMD) – mecanism de comunicare și coordonare a tuturor părților implicate (autoritățile publice centrale și locale, societatea civilă, mediul academic și privat, organizațiile internaționale etc.) în realizarea obiectivelor strategice ale politicii de stat în domeniul relațiilor cu diaspora.

II. ANALIZA SITUAȚIEI

Pe parcursul ultimilor ani au fost elaborate și aprobate o serie de documente cu caracter politic și strategic în cadrul cărora este abordat direct sau indirect domeniul diaspora, migrație și dezvoltare. Printre acestea pot fi enumerate: Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”; Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017-2019; Strategia națională în domeniul Migrației și Azilului 2011-2020 și Planul de acțiuni pentru anii 2016-2020 de implementare al acesteia; Planul de acțiuni pentru anii 2017-2020 privind (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare; Strategia națională „Diaspora 2025” și Planul de acțiuni pentru anii 2016-2018 privind implementarea acesteia; Strategia națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021 și Planul de acțiuni de implementare al acesteia; Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia pentru anii 2015-2017, etc. Cu toate acestea, analizele efectuate arată că domeniul diasporă, migrație și dezvoltare încă urmează a fi integrat într-o bună parte dintre documentele politice și strategice în vigoare.

Din anul 2000 până în prezent, Republica Moldova este integrată activ în procesele globale ale migrației și dezvoltării cu suportul principalilor parteneri de dezvoltare și donatori: Consiliul Europei, Comisia Europeană, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA), UN Women, Organizația Internațională a Muncii (ILO), Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), Agenția Suedeză de Dezvoltare Internațională (SIDA), Agenția Austriacă de Dezvoltare (ADA), Agenția Cehă pentru Dezvoltare, Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicilor de Migrație (ICMPD), Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) și altele.

Abordarea globală în privința migrației și dezvoltării, discutată în cadrul Forumului Global pentru Migrație și Dezvoltare (GFMD), la care participă și reprezentanții Republicii Moldova, are la bază ideea migrației circulare reglementate prin intermediul unor programe și proiecte speciale, care au drept scop valorificarea beneficiilor materiale și non-materiale pentru migranți – țara de origine – țara de destinație.

Prin implementarea programelor orientate pe abordarea integrată a domeniului diasporă, migrație și dezvoltare, în 2017 a fost instituționalizat

Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării, s-a asigurat implementarea eficientă a politicii de stat în domeniu, care a dus la sporirea efectelor pozitive și reducerea efectelor negative ale migrației.

Ținând cont de faptul că se atestă o performanță scăzută a indicatorilor din Strategia Națională „Diaspora – 2025” care se referă la valorificarea potențialului economic, investițional și de afaceri al diasporei în combinație cu sub performanța criteriilor de durabilitate, atât actorii naționali, cât și liderii diasporei consideră că obiectivele noului Program necesită o concentrare mai aprofundată (până în 2025) asupra următoarelor două obiective:

- Obiectivul III „Mobilizarea, valorificarea și recunoașterea potențialului uman al diasporei”;
- Obiectivul IV „Implicarea directă și indirectă a diasporei în dezvoltarea economică durabilă a Republicii Moldova”.

Totodată, pentru a atinge cele două obiective menționate mai sus Programul se va referi tangențial și la obiectivul II: „Asigurarea drepturilor diasporei și consolidarea încrederii”.

În cele din urmă, ultima etapă de punere în aplicare a Strategiei trebuie să se alinieze la provocările legate de migrație și diasporă care sunt abordate în obiectivele Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” și, în special, la cele 4 direcții incluse în domeniul prioritar 5.7 („Sprijinirea și implicarea diasporei”):

- Încurajarea transferului de cunoștințe și competențe ale diasporei și ale emigranților prin stabilirea de parteneriate între autoritățile publice centrale, autoritățile publice locale, comunități, diaspora și asociațiile de băștinași;
- Reintegrarea eficientă a persoanelor revenite din străinătate și valorificarea potențialului diasporei în ceea ce privește competențele și calificările prin dezvoltarea de instrumente de stimulare pentru înființarea de întreprinderi, precum și prin asigurarea transferabilității beneficiilor și recunoașterea cunoștințelor și competențelor dobândite;
- Încurajarea noilor modalități de învățare pe tot parcursul vieții în serviciul public prin furnizarea de asistență tehnică din partea profesioniștilor din diasporă;
- Implementarea instrumentelor și mecanismelor digitale de implicare a diasporei în participarea civică și publică.

Problema abordată

În Republica Moldova migrația constituie una dintre cele mai substanțiale tendințe socio-economice, țara noastră având una din cele mai mari rate totale de emigrare din lume. În corespundere cu datele și constatările Inițiativei eXpertise privind migrația (MIEUX+), numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc în străinătate ajunge la peste un milion de persoane, ceea ce constituie o rată de emigranți de aproximativ 38% din numărul total al populației, dintre care 47% trăiesc în UE.

Constituirea Biroului relații cu diaspora a determinat cooptarea și reintegrarea cetățenilor din diasporă să devină una dintre principalele priorități naționale. În 2016 a fost concepută și aprobată Strategia Națională „Diaspora – 2025” cu scopul de a dezvolta colaborarea dintre Guvern, autoritățile publice centrale și locale, societatea civilă și diasporă. Aceasta vizează consolidarea și extinderea abordării transversale a politicii privind diaspora, migrația și dezvoltarea (DMD), precum și implicarea și cooperarea cu diaspora în scopul dezvoltării Republicii Moldova.

Raportul de evaluare intermediară a Strategiei, prezentat în decembrie 2022, a confirmat faptul că autoritățile publice din Moldova au reușit să crească ponderea politicilor sectoriale cu un impact asupra migrației de până la 82,1% în perioada evaluată (2016-2021). În ansamblu, există o dinamică pozitivă în ceea ce privește punerea în aplicare a cadrului DMD și a Strategiei, întrucât au fost atinși aproximativ 60% din indicatorii de rezultate pe termen mediu. Totodată, raportul a scos în evidență o serie de provocări în domeniu pe termen mediu și lung care pot îngreuna implementarea eficientă a Strategiei până 2025:

1. Cadrul programatic și de politici nu rezonază pe deplin cu necesitățile constant schimbătoare ale diasporei.

Raportul de evaluare intermediară a Strategiei a constatat că s-a reușit în mare măsură asigurarea drepturilor diasporei și cultivarea încrederii în autoritățile publice din țară. De asemenea, Strategia a contribuit la mobilizarea, valorificarea și recunoașterea potențialul uman al diasporei. În pofida acestui fapt, elaborarea și dezvoltarea cadrului strategic și operațional referitor la domeniul DMD și implicarea directă și indirectă a diasporei în dezvoltarea economică durabilă a țării au fost atinse într-o măsură mai mică. De exemplu, 70% din respondenții chestionarelor de auto-evaluare (reprezentanți ai autorităților publice centrale) consideră că există anumite lacune în cadrul actual al DMD care ar trebui să fie abordate pe termen scurt și mediu. În mod specific, respondenții au indicat faptul că unele domenii necesită o mai mare atenție, ținând cont de schimbările la nivel global, cum ar fi digitalizarea serviciilor prestate în folosul diasporei și migrantilor; relația migrație, diasporă și

schimbările climatice; îmbunătățirea sistemelor naționale de colectare a datelor privind migrația și diaspora; gestionarea migrației în situații de criză; reintegrarea migranților reîntorși în țară etc. La rândul său, reprezentanții diasporei au menționat câțiva factori interni care au împiedicat realizarea rezultatelor așteptate, cum ar fi acoperire bugetară insuficientă; inconsecvența dintre obiective, acțiuni prioritare, acțiuni practice, termene stabilite și indicatori de progres în cadrul Strategiei; angajament politic insuficient și responsabilitate instituțională pentru a sprijini punerea în aplicare a Strategiei; interacțiunea insuficientă cu asociațiile diasporei, asociațiile de băștinași, organizațiile societății civile, etc. (abordare participativă).

Luând în considerație aceste date, se atestă nevoia de flexibilitate și adaptabilitate a Strategiei la evoluția rapidă a relațiilor cu diaspora Republicii Moldova. Astfel, conform Raportului de evaluare a Strategiei, 67,7% din reprezentanții autorităților publice și 77,8% din liderii diasporei intervievați consideră că Strategia nu este pe deplin aliniată la realitățile actuale, dat fiind dezvoltarea rapidă a diasporei. Mai mult ca atât, aceasta nu reflectă tendințele relevante ale cadrului (DMD) în prezent, cum ar fi necesitatea valorificării capitalului uman al diasporei, precum și oferirea unor modalități diverse de implicare în dezvoltarea socio-economică a țării.

Profilul diasporei Republicii Moldova a evoluat semnificativ în ultimii 7 ani. În primul rând, membrii diasporei contribuie considerabil la dezvoltarea economică a țării - anual transferă circa 1,9 miliarde USD în remitențe (echivalentul a 15,8% din PIB). În al doilea rând, diaspora a devenit cu mult mai vocală din punct de vedere al participării la alegeri, determinând, într-o proporție considerabilă, și rezultatele scrutinelor electorale recente (conform datelor Comisiei Electorale Centrale, la alegerile Parlamentare anticipate din iulie 2021, în cadrul celor 150 de secții de votare constituite peste hotare și-au exercitat dreptul constituțional de vot 212 145 de alegători, cu mențiunea că toți cetățenii din diasporă care au venit la alegeri, au putut să voteze). În al treilea rând, diaspora se implică în îmbunătățirea proceselor democratice din Moldova prin implementarea proiectelor de amploare în țară și peste hotare precum și crearea de rețele. Drept exemplu, MAD-Aid, Fundația Noroc Olanda, AIM Franța, Diaspora Connect, O Femeie, Moldova AID din SUA etc., reprezintă comunități și organizații neguvernamentale, care ajută actorii naționali să gestioneze mai bine provocările cu care se confruntă țara.

Studiul sociologic „Cartografierea Asociațiilor din Diasporă” elaborat de Biroul relații cu diaspora în 2021, denotă că principalul deziderat al asociațiilor diasporei și grupurilor de inițiativă este cultura, inclusiv păstrarea și transmiterea tradițiilor și obiceiurilor. Aproape jumătate din respondenți au menționat în primul rând acest

domeniu, iar 65% din respondenți l-au ales ca fiind în principalele 3 domenii de activitate ale asociației. În același context, dar la o distanță semnificativă în top 3 domenii de activitate ale asociației se află educația, inclusiv studierea limbii române (35%) în special pentru copii, dar și protecția drepturilor migranților (35%) cu un aspect foarte variat de suport adaptat țării gazdă, axat preponderent pe informare, urmat de serviciile sociale (32,5%). Un sfert (25%) din respondenți au indicat consolidarea legăturilor cu Republica Moldova, inclusiv cu localitățile de baștină ca fiind un domeniu prioritar pentru organizația lor. Adicional, au fost menționate aspecte culturale specifice cum ar fi teatru, gastronomia tradițională, promovarea turismului și vinificației, precum și domeniul electoral.

Din perspectiva strategică, schimbarea paradigmei de dezvoltare economică a țării asumată în cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” presupune înlocuirea modelului de creștere economică, bazat pe consum alimentat de remitențe, în favoarea unui model dinamic, bazat pe promovarea migrației circulare, inclusiv transferabilitatea beneficiilor și recunoașterea calificărilor, pentru o reintegrare eficientă a celor reveniți de peste hotare.

2. Capacitățile părților interesate relevante nu sunt consolidate suficient pentru a asigura diversificarea căilor de implicare a diasporei în procesele de dezvoltare din țară

Raportul de evaluare intermediară a constatat că doar 44,4% dintre respondenții chestionarelor de autoevaluare consideră că Strategia se aliniază la capacitățile existente ale instituțiilor implementatoare. Se observă existența în continuare a dificultății în înțelegere de către punctele focale din cadrul autorităților publice a noțiunilor de „*impact migrațional*” și „*abordare integrată a domeniului DMD în cadrul politicilor sectoriale*”. Analiza răspunsurilor a permis identificarea următoarelor aspecte care ar necesita o consolidare suplimentară în vederea unei implementări eficiente a Strategiei: a) resurse umane suficiente pentru a face față sarcinilor; b) capacitatea de a colecta și analiza date, informații și dovezi pentru elaborarea politicilor; c) capacitatea de a elabora politici, programe, reglementări, proiecte etc.; d) capacitatea de a elabora indicatori de monitorizare și evaluare și instrumente metodologice de evaluare a realizărilor, rezultatelor și impactului politicilor, strategiilor, planurilor de acțiuni, programelor etc.; e) capacitatea de a efectua evaluări de impact ale politicilor, strategiilor, planurilor de acțiuni, etc.

3. Comunicarea cu toate părțile implicate în domeniul DMD, de la părțile interesate până la beneficiari, necesită a fi îmbunătățită, inclusiv pentru fortificarea în continuare a încrederii diasporei în instituțiile statului.

Deși majoritatea respondenților chestionarelor de auto-evaluare consideră comunicarea între autoritățile publice și diaspora în procesul implementării cadrului DMD în perioada 2016-2021 drept una eficientă, interviurile aprofundate au identificat și unele opinii critice. Printre lacunele existente s-a menționat limitarea comunicării doar la asociațiile formalizate ale diasporei, insuficiența comunicării și incoerența în structura procesului de comunicare, neparticiparea altor autorități publice centrale, în afară de BRD, în comunicarea directă cu diaspora, caracterul dispersat al informațiilor prezentate și fără o sursă consolidată de promovare a lor. Mai mult ca atât, implementarea eficientă a cadrului DMD până anii 2020/2021 se îngreuna și din lipsă de încredere pe axa Guvern - Diasporă, la moment atestându-se așteptări ridicate ale diasporei în raport cu Guvernul.

4. Politicile la nivel local încă nu valorifică pe deplin potențialul migranților, inclusiv al celor reîntorși.

La momentul de față multe rezultate pozitive obținute la nivel local se datorează, în mare parte, asistenței oferite prin intermediul Proiectului MiDL, implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD). S-au dovedit a fi eficiente, durabile și sustenabile parteneriatele care s-au bazat pe conjugarea eforturilor mai multor părți interesate (Guvernul RM, autoritățile publice locale (APL), partenerii de dezvoltare, Asociațiile de Băștinași), cum ar fi Programul DAR 1+3; MiDL; Diaspora Engagement Hub (DEH). Experiența implementării acestor programe a demonstrat eficiența atunci când s-au conjugat cu succes eforturile la nivel politic, instituțional și legal pentru a asigura elaborarea și extinderea la nivel național a unor modele de sprijin eficiente și durabile pentru părțile implicate în procesul migrațional.

Totodată, *Raportul privind implementarea cadrului de monitorizare a politicilor în domeniul DMD la nivel de raion/municipiu*, evidențiază că, capacitățile APL de dezvoltare a programelor locale de stimulare și dezvoltare a afacerilor în rândul tinerilor și persoanelor întoarse de peste hotare rămân a fi modeste. În același timp, rezultatele studiului OIM/PNUD/SDC „*Profilul și provocările actuale ale lucrătorilor migranți moldoveni (constatări de bază)*” au arătat că, cu resursele financiare obținute din munca peste hotare migranții contribuie la proiectele de dezvoltare locală, de infrastructură implementate de către primării. Circa 30% dintre migranții moldoveni aflați peste hotare, participanți la studiu, au declarat că au contribuit în acest scop cu bani sau bunuri și aproape jumătate s-au arătat dispuși să contribuie în viitor.

Prin urmare, luând în considerare provocările identificate în implementarea Strategiei în perioada 2016-2021, Programul se va concentra pe menținerea și

amplificarea realizărilor cadrului actual al DMD în perioada 2024-2028, inclusiv prin canalizarea mai multor resurse pentru consolidarea identității naționale în rândul comunităților din diasporă, precum și implementarea Obiectivului III „*Mobilizarea, valorificarea și recunoașterea potențialului uman al diasporei*” și Obiectivului IV “*Implicarea directă și indirectă a diasporei în dezvoltarea economică durabilă a Republicii Moldova*” din Strategie.

Documentul de politici propune activități concrete de reconceptualizare a programelor, parteneriatelor și proiectelor din domeniul DMD din perspectiva adaptării acestora la cerințele, nevoile și comportamentul în schimbare al membrilor diasporei, inclusiv la nivel local. Activitățile date sunt corelate cu consolidarea capacităților tuturor părților interesate în scopul dobândirii noilor abilități și competențe necesare pentru a face față provocărilor și creșterii nivelului de expertiză, ceea ce va duce la îmbunătățirea performanței organizaționale și a gradului de încredere pe axa „Diasporă - Guvern”. Un aspect important îl constituie elaborarea mai eficientă a politicilor bazate pe dovezi prin îmbunătățirea sistemelor naționale de colectare a datelor privind DMD, inclusiv la nivel local. Implementarea unui sistem de management informațional cu scopul informării reprezentanților diasporei cu privire la componentele Strategiei, precum și pentru stimularea comunicării cu privire la activitatea BRD și altor autorități publice la nivel central și local cu mandat relevant în raport cu obiectivele și rezultatele Strategiei constituie un pilon fundamental al Programului.

Un alt subiect care trebuie luat în considerare în cadrul politicilor pentru diasporă se referă la consolidarea identitară a acesteia, or cetățenii noștri stabiliți peste hotare devin promotorii culturii, patrimoniului național, dar și a limbii române în statele de reședință. În susținerea acestui obiectiv, Biroul relații cu diaspora a instituit în anul 2016, 11 Centre educaționale în Diasporă în cadrul Programului de granturi Diaspora Engagement Hub, implementat la acea etapă către OIM Moldova în colaborare cu Ministerul Educației și Cercetării. Obiectivul Centrelor presupune sprijinirea familiilor cu copii din diaspora în menținerea și dezvoltarea legăturilor lingvistice, culturale și emoționale cu Republica Moldova. Ulterior, Centrele au început să funcționeze independent sau în cadrul asociațiilor diasporei, asigurând activități de predare a limbii române pentru copiii de peste hotare devenind astfel de-a lungul timpului nucleu de coeziune a comunităților din statele de destinație.

Observațiile efectuate de Biroul relații cu diaspora de-a lungul timpului, denotă că la etapa actuală cele mai active Centre educaționale sunt în următoarele țări: Franța, Italia, Portugalia, Marea Britanie, Irlanda, Kazahstan, Germania, Austria, Spania, Elveția și SUA.

Conform studiului sociologic „Cartografierea Asociațiilor din Diasporă” elaborat de Biroul relații cu diaspora în 2021, mai mult de jumătate (53,8%) din asociațiile diasporei/grupurile de inițiativă se orientează spre copiii cetățenilor moldoveni aflați peste hotare pentru ca aceștia să-și cunoască originile, dar și spre tineri (45%), fapt ce reprezintă temei în contextul asigurării proceselor de suport oferite Centrelor educaționale, prioritizării acestui domeniu și includerii în Program.

Prin urmare, în anul 2022 Cancelaria de Stat a lansat un nou subprogram în cadrul Diaspora Engagement Hub „Programul de susținere a activităților culturale și educaționale în diasporă” - destinat Asociațiilor diasporei și Centrelor Educaționale de studiere a limbii române peste hotare. Granturile sunt oferite pentru susținerea mediului asociativ, consolidarea, dezvoltarea acestora și participarea activă la promovarea identității naționale, culturii, limbii și tradițiilor peste hotare. Inițiativa a generat interes în rândul Asociațiilor/Centrelor educaționale, astfel încât la a II-a ediție numărul de proiecte susținute a fost dublat.

Nu în ultimul rând, elaborarea Programului este condiționată de necesitatea ajustării la schimbările contextuale (politice, economice, sociale etc.) la nivel regional și internațional, asigurării consecutivității de planificare a acțiunilor pe termen mediu pentru implementarea Strategiei Naționale „Diaspora – 2025”, ținându-se cont de realizările și lacunele politicilor și acțiunilor implementate anterior, standardelor internaționale și bunelor practici în domeniu, care răspund necesităților și solicitărilor reprezentanților diasporei, dar și de lipsa unui Plan de Acțiuni pentru implementarea Strategiei, începând cu 2019.

Scopul Programului este de a consolida și intensifica legătura statului cu diaspora prin diversificarea căilor și mecanismelor de implicare în procesele de dezvoltare la nivel central și local, precum și prin oferirea sprijinului și asistenței asociațiilor diasporale constituite de conaționali noștri peste hotare.

III. OBIECTIVUL GENERAL

Obiectivul general al Programului – Până în 2028, Guvernul, prin intermediul BRD, în parteneriat cu autoritățile publice va dezvolta și operaționaliza mecanisme de lucru pentru îmbunătățirea fluxului de comunicare cu diaspora, va diversifica căile și mecanismele de implicare a diasporei în procesele de dezvoltare durabilă a țării.

Obiectivul general al Programului se încadrează în spiritul și direcția Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă adoptate și de Republica Moldova. Este esențial să ne asigurăm că migrația este gestionată într-un mod planificat și ordonat, astfel

încât să aducă beneficii atât pentru țara de origine, cât și pentru cea de destinație. Trebuie să recunoaștem că, migranții aduc cu ei nu doar remitențe, ci și un aport semnificativ la economia și diversitatea culturală a țării de destinație. Abordarea dezvoltării durabile trebuie să includă și perspectivele diasporei, atât în țara de origine, cât și în cea de destinație.

IV. OBIECTIVE SPECIFICE

Programul va avea următoarele 5 obiective specifice:

Obiectiv specific 1. Susținerea implicării diasporei pentru păstrarea, dezvoltarea și afirmarea identității culturale și lingvistice a Republicii Moldova;

Obiectiv specific 2. Diversificarea instrumentelor de implicare a diasporei în elaborarea, implementarea și evaluarea politicilor publice și programelor tematice guvernamentale;

Obiectiv specific 3. Îmbunătățirea capacităților instituționale ale autorităților la nivel central și local pentru gestionarea mai eficientă a fluxului de informații și comunicării adaptate la necesitățile diasporei;

Obiectiv specific 4. Reconceptualizarea cadrului programatic pentru a facilita transferul de cunoștințe, competențe și expertiză din partea diasporei în diverse sectoare cheie;

Obiectiv specific 5. Diversificarea instrumentelor de antrenare a diasporei în dezvoltarea economică a țării la nivel central și local.

Principiile Programului:

Coerență: politicile și acțiunile practice destinate reprezentanților din diasporă sunt elaborate în baza analizei și evaluării nevoilor acestora, în conformitate cu datele referitoare la DMD colectate în cadrul activităților statistice oficiale, studiilor și cercetărilor în acest domeniu.

Sustenabilitate: Programul este construit având la bază principiul sustenabilității pe termen lung. Mecanisme și inițiative dezvoltate au drept obiectiv nu doar rezolvarea problemelor actuale, ci și crearea unui cadru solid pentru extinderea pe viitor și ține să valorifice în mod durabil potențialul uman al diasporei.

Accesibilitate: politicile și acțiunile practice destinate reprezentanților din diasporă vor fi disponibile și accesibile atât online, cât și offline la nivel local, național și regional.

Coordonare și Complementaritate: pentru a asigura eficiența, echitatea și eficacitatea acțiunilor va fi utilizat mecanismul de coordonare și consultare a opiniilor părților interesate. Obiectivele și acțiunile Programului sunt coordonate, se

sincronizează și derivă din documentele strategice de dezvoltare ale țării, cadrul normativ național în domeniul DMD, precum și din standardele și angajamentele internaționale ale Moldovei în acest domeniu.

Comunicare: comunicarea între guvern, autoritățile publice centrale și locale, asociațiile diasporale, mass-media va fi unul din pilonii de bază ai Programului, care urmează a fi întemeiată pe un mecanism viabil de comunicare regulată, transparentă și eficientă. Acest mecanism va permite colectarea feedback-ului, sugestiilor și opiniilor în scopul adaptării și ajustării acțiunilor practice în funcție de impactul lor.

Incluziune și Reprezentare: Viziunea de angajament a diasporei este incluzivă și reprezentativă pentru diversitatea comunității diasporei. Vor fi depuse eforturi pentru a implica toate segmentele diasporei, inclusiv diferite generații, regiuni și origini.

Beneficiu Mutual: Recunoaștem că angajamentul este un proces bilateral, în care ambele părți beneficiază.

Colaborare: Promovarea colaborării și parteneriatelor între diferiți actori, inclusiv agenții guvernamentale, organizații ale diasporei, organizații non-profit, entități din sectorul privat și donatori. Colaborarea resurselor și expertizei poate duce la inițiative mai eficiente.

Transparență și Responsabilitate: Menținerea transparenței în utilizarea resurselor și în implementarea programelor, stabilirea mecanismelor de responsabilitate pentru a asigura că inițiativele furnizează rezultatele dorite.

Conexiune inversă/Mecanisme de Feedback: Vor fi create canale pentru feedback continuu și comunicare cu diaspora, preocupările, sugestiile și feedback-ul lor fiind utilizate pentru a adapta și îmbunătăți eforturile de angajament.

Reziliență: Flexibilitatea și adaptabilitatea sunt esențiale pentru succesul obiectivelor trasate.

Evaluare și Învățare: Adoptarea unei culturi a învățării și a îmbunătățirii continue, astfel încât va avea loc evaluarea în mod continuu a eficacității inițiativelor de angajament și folosirea rezultatelor evaluării pentru a orienta activitățile viitoare.

Programul promovează o viziune de angajament cu diaspora, care, în timp ce respectă aceste principii de bază care promovează relații durabile, benefice atât pentru țara de origine, cât și pentru comunitatea diasporei pe termen lung, este flexibilă, adaptabilă și receptivă la schimbările de circumstanțe.

Părțile implicate în elaborarea programului: Biroul relații cu diaspora al Cancelariei de Stat, punctele focale din cadrul autorităților publice centrale, reprezentanți ai autorităților publice locale, parteneri externi: Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, misiunea Organizației Internaționale pentru Migrație în

Moldova, Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), asociații/reprezentanți ai diasporei, societatea civilă ș.a.

Grupuri țintă: diaspora (asociațiile diasporei, grupurile de inițiativă, platformele de experți din diasporă, tineri din diasporă, femei); migranții reveniți; autoritățile publice centrale; autoritățile publice locale; asociațiile de băștinași; organizații ale societății civile care au tangență cu domeniul DMD; organizații din mediul privat/asociativ; mass-media publică și privată care reflectă subiecte relevante domeniului DMD.

Concordanța cu Strategia națională de dezvoltare (SND)

Ținând cont de scopul SND „Moldova Europeană - 2030”, aprobată prin Legea nr. 315/2022, ce constă în sporirea calității vieții cetățenilor RM, indiferent de vârstă, *mediul de reședință*, sex, etnie, dizabilitate, religie și alte diferențe, în care *nimeni nu trebuie lăsat în urmă*, Programul este aliniat la obiectivele și țințele setate în SND și contribuie la realizarea a următoarelor 4 direcții și intervenții prioritare:

Domeniul „Susținerea și implicarea diasporei”

1) Promovarea transferului de cunoștințe și de competențe ale diasporei și ale migranților prin constituirea unor parteneriate între autoritățile publice centrale, autoritățile publice locale, comunități, diasporă și asociațiile de băștinași (O7.1 - *Edificarea unei administrații publice integre, responsabile, eficiente, transparente și deschise pentru participarea cetățenilor la procesele de luare a deciziilor*).

2) Reintegrarea eficientă a persoanelor întoarse din străinătate și valorificarea potențialului diasporei în materie de competențe și calificări prin dezvoltarea unor instrumente de stimulare a creării de afaceri, prin asigurarea transferabilității beneficiilor și prin recunoașterea cunoștințelor și a calificărilor dobândite (O1.1 - *Creșterea accelerată a productivității muncii*, O3.3 - *Dezvoltarea unui sistem accesibil, flexibil și relevant de educație continuă a adulților în perspectiva învățării pe tot parcursul vieții*, O7.1).

3) Promovarea unor modalități noi de învățare continuă în serviciul public prin acordarea unui suport tehnic din partea profesioniștilor din diaspora Republicii Moldova (O3.3).

4) Implementarea instrumentelor și a mecanismelor digitale de implicare a cetățenilor din diasporă și participarea acestora la viața publică și civică din Republica Moldova (O7.1).

Programul de asemenea, contribuie la implementarea obiectivelor SND prin intermediul mobilizării și implicării diasporei în dezvoltarea economică și socială a țării, precum și prin intermediul creării de condiții mai bune pentru integrarea și adaptarea diasporei în țările de destinație. Mai mult decât atât, Programul va contribui la îmbunătățirea imaginii Moldovei în străinătate și la creșterea prestigiului și influenței țării la nivel internațional, ceea ce reprezintă, de asemenea, un obiectiv important al SND.

Din punct de vedere al prevederilor SND „Moldova Europeană - 2030”, Programul contribuie la *“Promovarea migrației circulare și asigurarea unei protecții sociale eficiente a migranților, inclusiv transferabilitatea beneficiilor și recunoașterea calificărilor, pentru o reintegrare eficientă a celor reveniți de peste hotare”* (Obiectivul 1), *“Dezvoltarea unui sistem accesibil, flexibil și relevant de educare continuă a adulților”* (Obiectivul 3) și *“Dezvoltarea și diversificarea produsului turistic național (agroturismul, ecoturismul, turismul rural, vitivinicol, gastronomic și cultural), consolidarea rolului comunităților locale și implicarea diasporei”* (Obiectivul 4). În acest sens Programul propune spre realizare obiectivele ce țin de reintegrarea eficientă a persoanelor revenite din străinătate și valorificarea potențialului diasporei în ceea ce privește competențele și calificările acestora prin dezvoltarea unor instrumente de stimulare a înființării întreprinderilor, precum și prin asigurarea transferabilității beneficiilor și recunoașterea cunoștințelor și competențelor dobândite. Programul, de asemenea, încurajează noile modalități de învățare pe tot parcursul vieții în serviciul public prin acordarea asistenței tehnice și expertizei de către profesioniștii din diasporă. În afară de această, Programul contribuie la diversificarea programelor economice existente destinate diasporei și atragerii investițiilor din partea diasporei, inclusiv în domeniul promovării produsului turistic național.

Programul, de asemenea, este aliniat la obiectivele generale ale Planului Național de Dezvoltare pentru anii 2023-2025, aprobat în februarie 2023, care prevede, printre altele, extinderea serviciilor de calitate, inclusiv a celor digitale, pentru diasporă și integrarea diasporei în viața economică; dezvoltarea și pilotarea unui subprogram guvernamental de stagii pentru studenții sau absolvenții instituțiilor universitare de peste hotarele țării (acțiunea 7.1.19); elaborarea și aprobarea Programului sectorial „Diaspora 2030” (acțiunea 7.1.20);

Concordanța cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD)

Moldova s-a aliniat la ODD și s-a angajat să pună în aplicare Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030. ODD-urile, printre altele, subliniază importanța

“*reducerii inegalităților în interiorul țărilor și între țări*”. ODD-urile prevăd o abordare echitabilă pentru diversele categorii de cetățeni, inclusiv migranți, însoțită de instrumentele și mecanismele - cheie pentru realizarea creșterii economice centrate pe oameni.

Este important de menționat că un angajament eficient cu diaspora pentru atingerea ODD-urilor necesită o colaborare între guverne, organizații ale diasporei, societatea civilă și agențiile internaționale. Comunitățile din diasporă pot contribui semnificativ la atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale țării de origine în mai multe moduri:

Remitențe: Membrii diasporei transferă remitențe în țara de origine, care pot interveni direct la reducerea sărăciei (ODD 1) și eradicarea foamei (ODD 2), furnizând sprijin financiar familiilor pentru nevoi de bază precum alimentația, locuința și educația.

Investiții: Diaspora poate investi în afaceri, startup-uri și proiecte de infrastructură în patrie. Aceste investiții pot stimula creșterea economică (ODD 8) și contribui la dezvoltarea sectoarelor critice precum agricultura, sănătatea și educația.

Transfer de Cunoștințe: Membrii diasporei aduc adesea competențe, cunoștințe și expertiză din țările lor de reședință. Pot împărtăși această cunoaștere prin instruire, mentorat și colaborare, contribuind astfel la educație de calitate (ODD 4), locuri de muncă decente și creștere economică (ODD 8) și inovație industrială (ODD 9).

Schimburi Culturale: Membrii diasporei servesc adesea drept ambasadori culturali, promovând schimbul cultural (ODD 17) și înțelegerea reciprocă. Acest lucru poate duce la o mai mare incluziune socială (ODD 10) și la păstrarea patrimoniului cultural (ODD 11).

Advocacy și Conștientizare: Organizațiile diasporale pot susține campanii de conștientizare legate de anumite ODD-uri. Pot amplifica vocile comunităților marginalizate și contribui la reducerea inegalităților (ODD 10) și la justiție (ODD 16).

Inițiativele în derulare în domeniul Sănătății și Educației ale membrilor diasporei contribuie la sănătate și bunăstare (ODD 3) și educație de calitate (ODD 4).

Asistență Umanitară: În perioadele de criză (COVID, criza refugiaților ucrainieni), comunitățile din diaspora au demonstrat un grad înalt de mobilizare a resurselor, furnizarea de ajutor și susținerea eforturilor umanitare, contribuind astfel la ODD 17 (Parteneriate pentru Obiective).

Dezvoltarea Capacităților: Membrii diasporei pot participa la programe de dezvoltare a capacităților pentru a consolida instituțiile și structurile din țara de origine, promovând pacea, justiția și instituții puternice (ODD 16).

Parteneriate: Angajarea cu organizațiile diasporale poate promova parteneriate și cooperare internațională, aliniindu-se cu ODD 17 (Parteneriate pentru Obiective) pentru a atinge obiective comune.

Programul contribuie la atingerea ODD-urilor prin intermediul implicării diasporei în procesul de dezvoltare economică și socială a Moldovei. Prin urmare, Programul se axează pe o abordare cuprinzătoare față de reprezentanți ai diasporei cu scopul atingerii principiului „*a nu lăsa pe nimeni în urmă*”.

În context, Programul va contribui la realizarea a patru ODD-uri:

ODD 4: „Educație de calitate”

Acest ODD are drept scop asigurarea ca toți oamenii, indiferent de sex, vârstă, rasă și origine etnică, precum și persoanele cu handicap, *migranți*, persoanele indigene, copii și tineri, în special cei aflați în situații vulnerabile, să poată să învețe pe tot parcursul vieții, pentru a-i ajuta să dobândească cunoștințele și abilitățile necesare pentru a utiliza oportunitățile și participarea deplină în societate.

Ținta 4.4 „Până în 2030, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți cu competențe relevante pentru piața muncii”. Programul, pe de o parte, stimulează transferul de cunoștințe și experiențe ale diasporei pentru îmbunătățirea calității educației pe tot parcursul vieții și contribuie nu doar la accesare pe piața forței de muncă, dar și la dezvoltare durabilă, pe de altă parte, Programul încurajează noile modalități de învățare pe tot parcursul vieții în serviciul public prin acordarea asistenței tehnice de către profesioniștii din diasporă.

ODD 8: „Promovarea creșterii economice durabile și a muncii decente”

ODD-ul dat abordează necesitățile femeilor și bărbaților, tinerilor, persoanelor cu dizabilități și a *muncitorilor migranți* și prevede instrumentele și mecanismele cheie pentru realizarea creșterii economice centrate pe oameni.

Ținta 8.3 “Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare”. Programul încurajează implicarea diasporei în dezvoltarea economică a Moldovei prin intermediul investițiilor și transferurilor de bani, ceea ce va contribui la creșterea economiei și la crearea de locuri de muncă.

ODD 10: „Reducerea inegalităților”

Pentru a reduce inegalitățile, Agenda 2030 are scopul de a realiza în mod progresiv și de a susține creșterea veniturilor celei mai sărace populații la o rată mai mare ca media națională. Un aspect important prevăzut în acest sens este de a abilita și promova incluziunea socială, economică și politică a tuturor, indiferent de vârstă, gen, dizabilitate, rasă, etnie, origine, religie, statut economic sau alt statut. În același timp, *Agenda pune accent pe un proces migrațional bine informat și corect.*

Ținta 10.7 „Asigurarea unui proces de angajare legal, echitabil, bine informat al migranților”. Programul asigură protecția drepturilor și intereselor diasporei și încurajează implicarea acesteia în procesul de dezvoltare economică și socială a Moldovei, ceea ce poate contribui la reducerea inegalităților în țară. De asemenea, Programul se axează pe implementarea pe întreg teritoriul țării, a programelor și modelelor orientate spre valorificarea competențelor obținute în procesul migrației pentru dezvoltarea afacerilor și în comunități. Totodată, unul din pilonii fundamentali ai Programului este îmbunătățirea comunicării între toate părțile implicate în domeniul DMD pentru crearea de oportunități pentru proiecte de dezvoltare comunitară (de exemplu, extinderea DAR 1+3 etc.).

ODD 17: „Parteneriate pentru realizarea obiectivelor”

Acest ODD se concentrează pe consolidarea mijloacelor de implementare și a parteneriatelor pentru promovarea dezvoltării durabile.

Ținta 17.18 “Până în 2030, sporirea semnificativă a disponibilității datelor calitative, în timp util și fiabil, dezagregate după venit, sex, vârstă, rasă, etnie, statut migrațional, dizabilități, localizare geografică și alte caracteristici relevante în contexte naționale”. Programul încurajează consolidarea parteneriatelor între diasporă și autoritățile publice, societatea civilă și sectorul privat din Moldova, ceea ce contribuie la realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Concordanță cu strategiile sectoriale de cheltuieli în contextul CBTM

Important de menționat că unul din Obiectivele Sectorului “*Servicii generale de stat*” care se regăsește în Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM) pentru perioada anilor 2023-2025 se referă la “*Politici pentru diasporă, coordonarea și îmbunătățirea continuă a politicii de stat în domeniul relațiilor cu diaspora, sporirea accesului acesteia la servicii și programe guvernamentale, stimularea implicării în inițiative la nivel central și local, precum și pentru susținerea revenirii și reintegrării cetățenilor RM de peste hotare*”.

Din perspectiva finanțării, Programul urmează a fi bazat pe principiile de sinergie și complementaritate dintre resursele financiare publice și cele atrase,

inclusiv de la partenerii de dezvoltare și vor fi specificate în Planul de acțiuni, în conformitate cu prevederile CBTM pentru perioada 2023-2025, și din contul și în limitele alocațiilor prevăzute în aceste scopuri în bugetele autorităților și instituțiilor responsabile de implementare.

Concordanța cu prioritățile guvernamentale și celelalte documente de planificare și de politici publice

Programul este în concordanță cu prioritățile prevăzute în *Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”*, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 28/2023 în februarie 2023, în special cu așa obiective cum ar fi *“extinderea serviciilor de calitate, inclusiv a celor digitale, pentru diaspora și integrarea diasporei în viața economică”* și *„continuarea modernizării și digitalizării serviciilor consulare pentru diasporă, promovarea instrumentelor juridice de protecție socială a lucrătorilor migranți moldoveni, sprijinirea asociațiilor culturale și asigurarea condițiilor favorabile pentru participarea cetățenilor la alegerile din Republica Moldova”*. De asemenea, *Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023* conține un șir de măsuri dedicate diasporei, cum ar fi aprobarea documentului de politici actualizat pentru diaspora; promovarea *Programului național de stimulare a revenirilor și facilitare a (re)integrării cetățenilor RM implicați în procesul de migrație pentru anii 2023-2027*; dezvoltarea și pilotarea unui subprogram guvernamental de stagii pentru studenții sau absolvenții instituțiilor universitare de peste hotarele țării; implementarea programului guvernamental de granturi Diaspora Engagement Hub. Prin urmare, noul document de politici publice va asigura prin obiectivele sale realizarea indicatorilor planificați de executiv atât prin asigurarea elaborării politicilor publice în domeniu, cât și prin fortificarea/reanimarea/revizuirea programelor existente, a mecanismului consultativ Guvern-Diasporă. De asemenea, Programul este în concordanță cu prioritatea nr. 16 Servicii accesibile pentru diasporă al Planului Național *„Construim Moldova Europeană”*, 20 de acțiuni guvernamentale. Nu în ultimul rând, Programul are drept scop și realizarea angajamentelor expuse în cadrul *Acordului de Asociere între Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele - membre ale acestora, pe de altă parte, și a prevederilor Titlului III „Libertate, securitate și justiție”, subcapitolul „Cooperarea în domeniul migrației, al azilului și al gestionării frontierelor”* (art. 14). De asemenea, Programul este corelat cu prevederile *Programului de Asociere UE-RM până 2027*, aprobat în august 2022, care prevede *„adoptarea unei abordări integrate în*

domeniul diasporei și consolidarea capacităților autorităților naționale și locale în chestiunile legate de diasporă” și „consolidarea legăturii culturale a RM cu diaspora”.

Pe lângă aceasta, Programul propus ia în considerare și prevederile altor documente de planificare strategică care se află în proces de elaborare sau implementare, în vederea asigurării unei abordări unice și consistente asupra domeniului respectiv. Astfel, Programul este corelat cu prevederile *Strategiei „Educație 2030”*, aprobată în martie 2023, în materie de contracararea fenomenului “exodului de creieri” (brain drain) și adaptarea psiho-socială și educațională a copiilor, părinții cărora au emigrat sau care se consideră membrii diasporei; prevederile *Strategiei de dezvoltare a sistemului statistic național pentru perioada 2023-2030*, aprobată în decembrie 2022, contribuind la îmbunătățirea procesului de colectare a datelor oficiale privind estimarea la timp a fluxului migrațional pentru un proces de politici bazat pe evidențe, precum și atragerea din diaspora a unor experți bine pregătiți în statistică sau în domenii conexe (matematică, economie, econometrie, sociologi); prevederile *Programului privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025*, aprobat în noiembrie 2022, care își are drept Obiectiv general „Reglementarea fluxului migrațional în beneficiul țării și a migrantului”, precum și cu prevederile proiectului *Programului național de dezvoltare a turismului „Turism 2025”* cu privire la consolidarea brandului turistic de țară și continuarea activităților eficace de promovare pe piețele țintă.

Perioada planificată pentru elaborarea Documentului de Politici Publice

Programul urmează a fi elaborat și consultat cu toate părțile interesate în perioada septembrie- noiembrie 2023.

Părțile implicate și beneficiarii Programului

Programul este elaborat de către Biroul relații cu diaspora, în colaborare cu autorități publice centrale (Cancelaria de Stat, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Culturii, Agenția de Investiții, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă etc.), Congresul Autorităților Locale, liderii asociațiilor diasporale, migranții reîntorși, partenerii de dezvoltare etc.

Beneficiarii identificați ai Programului sunt determinați cu respectarea a 3 precondiții de bază: egalitate și nediscriminare, acces egal la servicii pentru diasporă și distribuire echitabilă a resurselor financiare publice.

În procesul de elaborare a Programului, documentul urmează a fi supus consultărilor ample, fiind asigurată implicarea directă a reprezentanților societății civile, inclusiv a asociațiilor diasporale, organizațiilor internaționale, instituțiilor, autorităților publice centrale și locale, în special din localitățile în care activează Asociațiile de Băștinași. O atenție specială se va acorda transparenței, colaborării intersectoriale, principiilor de nediscriminare și de egalitate de gen.

V. IMPACT

Implementarea Programului urmărește crearea și operarea unor mecanisme eficiente și durabile care să permită colaborarea și implicarea activă a diasporei în procesele de dezvoltare durabilă a Republicii Moldova.

Impactul anticipat al obiectivelor specifice propuse și efectele pe termen mediu rezultate din implementarea Programului se estimează după cum urmează:

Obiectiv specific 1: Susținerea implicării diasporei pentru păstrarea, dezvoltarea și afirmarea identității culturale și lingvistice a Republicii Moldova. Acest obiectiv își propune: încurajarea membrilor diasporei să promoveze valorile culturale, să studieze și să vorbească limba română; susținerea centrelor educaționale din diasporă. De asemenea, prin intermediul obiectivului respectiv este urmărită consolidarea diasporei, prin organizarea evenimentelor culturale, întrunirilor online, dar și susținerea asociațiilor diasporale în promovarea patrimoniului național.

Obiectiv specific 2: Diversificarea instrumentelor de acces pentru implicarea diasporei în elaborarea, implementarea și evaluarea politicilor publice și programelor tematice guvernamentale. Acest obiectiv va conduce la o participare mai activă și relevantă a diasporei în procesul de formulare și implementare a politicilor publice. Prin oferirea de instrumente diverse, cum ar fi platforme de consultare online, sesiuni de dialog interactiv și consultări periodice, membrii diasporei vor avea oportunitatea să-și exprime opiniile, să ofere feedback și să propună soluții în legătură cu aspectele care îi privesc. Impactul constă în creșterea transparenței, reprezentativității și relevanței politicilor, contribuind astfel la o abordare mai adecvată a nevoilor și aspirațiilor diasporei.

Obiectiv specific 3: Îmbunătățirea capacităților instituționale ale autorităților la nivel central și local pentru gestionarea mai eficientă a informațiilor și comunicării adaptate la necesitățile diasporei. Prin consolidarea capacităților instituționale, guvernul va putea furniza informații mai precise și actualizate către diasporă, astfel

încât membrii acesteia să poată lua decizii informate privind reîntoarcerea, investițiile și alte aspecte relevante. Prin intermediul canalelor de comunicare adaptate și eficiente, impactul se va manifesta prin creșterea încrederii în informațiile furnizate de guvern și prin crearea unui mediu mai propice pentru colaborare și implicare în dezvoltarea țării.

Obiectiv specific 4: Reconceptualizarea cadrului programatic pentru a facilita transferul de cunoștințe, competențe și expertiză din partea diasporei în diverse sectoare cheie. Acest obiectiv va genera un impact pozitiv prin valorificarea expertizei și cunoștințelor membrilor diasporei în diverse domenii, cum ar fi tehnologie, inovare, educație, sănătate etc. Prin facilitarea transferului de cunoștințe și experiență, impactul se va traduce într-o îmbunătățire semnificativă a capacităților și calității proiectelor și inițiativei din țară, conducând la creșterea competitivității și inovației în diferite sectoare.

Obiectiv specific 5: Diversificarea instrumentelor de antrenare a diasporei în dezvoltarea economică a țării la nivel central și local. Prin implicarea diasporei în dezvoltarea economică vor fi generate beneficii în ambele direcții. Pe de o parte, diaspora va contribui la dezvoltarea economică prin investiții, transfer de know-how și sprijin în promovarea afacerilor. Pe de altă parte, membrii diasporei vor beneficia de oportunități de investiții profitabile în țară, ceea ce va susține crearea de locuri de muncă, creșterea veniturilor și îmbunătățirea calității vieții în comunități.

VI. COSTURI

Din perspectiva finanțării, Programul urmează a fi bazat pe principiile de sinergie și complementaritate dintre resursele financiare publice și cele atrase inclusiv de la partenerii de dezvoltare și sunt specificate în Planul de acțiuni în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu pentru perioada 2023-2025 și a cheltuielilor estimate pentru perioada care excedează Cadrul bugetar pe termen mediu la momentul aprobării Programului.

Costurile financiare aferente implementării fiecărui obiectiv specific din Planul de acțiuni al Programului sunt în detaliu specificate:

Realizarea Obiectivului specific nr. 1 privind susținerea implicării diasporei în păstrarea, dezvoltarea și afirmarea identității culturale și lingvistice a Republicii Moldova, pentru perioada de implementare, necesită 42.640.000 lei din bugetul de stat.

Pentru Obiectivul specific nr. 2, ce vizează diversificarea instrumentelor de acces pentru implicarea diasporei în elaborarea, implementarea și evaluarea politicilor publice și programelor tematice guvernamentale, pentru perioada 2024-

2028 se ridică la 265 mii lei din surse externe, obiectivul fiind realizat și din limita alocațiilor bugetare.

Obiectivul specific nr. 3, îmbunătățirea capacităților instituționale ale autorităților la nivel central și local pentru gestionarea mai eficientă a informațiilor și comunicării adaptate la necesitățile diasporei, vor fi implicate costuri în mărime de 180 000 lei din bugetul de stat și 780 000 mii lei din surse externe pentru aceeași perioadă.

Pentru Obiectivul specific nr. 4, reconceptualizarea cadrului programatic pentru a facilita transferul de cunoștințe, competențe și expertiză din partea diasporei în diverse sectoare cheie, vor fi implicate costuri în mărime de 13.950 000 lei din surse externe pentru aceeași perioadă, precum și resurse acumulate din limita alocațiilor bugetare.

Pentru Obiectivul specific nr. 5, diversificarea instrumentelor de antrenare a diasporei în dezvoltarea economică a țării la nivel central și local, mijloacele financiare alocate pentru implementarea Programului în perioada 2024-2028 sunt de 80 mil lei din bugetul de stat, precum și 8 540 000 mil lei din fondurile partenerilor de dezvoltare.

În total, mijloacele financiare alocate pentru implementarea Programului în perioada 2024-2028 sunt de 122.820.000 milioane lei din bugetul de stat, precum și 23 535 000 lei din fondurile partenerilor de dezvoltare.

VII. SURSA DE FINANȚARE

Programul se bazează pe principiile esențiale de sinergie și complementaritate între resursele financiare publice, inclusiv de la partenerii de dezvoltare, acestea fiind în detaliu stabilite în Planul de acțiuni conform Cadrului bugetar pe termen mediu pentru perioada 2023-2025 și cheltuielile estimate pentru perioada care depășește acest cadru, la momentul aprobării Programului.

Importanța și necesitatea acestui Program vor servi ca bază pentru obținerea finanțării suplimentare, fie din resursele naționale, fie din surse externe oferite de partenerii de dezvoltare. Flexibilitatea planificării financiare va permite ajustări pe parcurs, în funcție de evoluția economiei naționale și de noi oportunități de finanțare din surse externe.

Astfel, Programul urmărește asigurarea unui echilibru financiar solid și adaptabil pentru atingerea obiectivelor propuse, contribuind la dezvoltarea sustenabilă a țării și la îmbunătățirea condițiilor de trai pentru cetățenii săi și pentru membrii diasporei.

VIII. RISCURI DE IMPLEMENTARE

Risc Legat de Angajamentul Politic: Probabilitatea materializării acestui risc este moderată. În cazul schimbărilor politice sau a lipsei de continuitate în angajamentul față de politica pentru diasporă, implementarea programului ar putea fi afectată negativ. Pentru a diminua acest risc, este important să se asigure sprijinul și angajamentul susținut al tuturor partidelor politice și al factorilor de decizie față de politica pentru diasporă, indiferent de schimbările în conducere.

Risc legat de capacitățile reduse ale instituțiilor responsabile de implementare: Probabilitatea materializării acestui risc este moderată. Fluctuația/lipsa de personal calificat poate genera un risc privind realizarea acțiunilor propuse. Pentru a diminua acest risc, se recomandă capacitarea funcționarilor publici.

Risc Legat de Resurse Financiare: Probabilitatea materializării acestui risc este moderată. Dacă nu sunt alocate resurse financiare suficiente pentru implementarea programului, acesta ar putea să sufere întârzieri sau să nu își atingă obiectivele propuse. Pentru a evita acest risc, se impune o planificare atentă și alocarea adecvată a bugetului pentru fiecare obiectiv specific.

Risc Legat de Participarea Redusă a Diasporei: Probabilitatea materializării acestui risc este moderată. Dacă membrii diasporei nu sunt suficient de implicați sau nu participă activ la procesul de consultare și implementare, programul ar putea să nu își atingă potențialul maxim. Pentru a contracara acest risc, este esențial să se dezvolte și să se promoveze mecanisme eficiente de comunicare și consultare cu diaspora.

Risc Legat de Schimbările de Mediu Externe: Probabilitatea materializării acestui risc este moderată. Evenimente neprevăzute, cum ar fi schimbările imprevizibile internațional, instabilitatea economică sau dezastrele naturale, ar putea afecta implementarea programului. Pentru a gestiona acest risc, programul trebuie să fie flexibil și să includă strategii de adaptare la schimbările mediului extern.

Risc Legat de Rezistența la Schimbare: Probabilitatea materializării acestui risc este moderată. Implementarea programului ar putea întâmpina rezistență din partea unor părți interesate sau din cauza lipsei de familiarizare cu noile abordări. Pentru a contracara acest risc, trebuie să existe un efort de conștientizare, educație și comunicare cu scopul de a promova beneficiile și importanța programului.

Măsuri de Diminuare a Riscurilor:

- Dezvoltarea unui cadru legal solid care să asigure continuitatea politicilor indiferent de schimbările în conducere;
- Asigurarea alocării bugetare suficiente pentru fiecare obiectiv specific și revizuirea bugetului în mod regulat;
- Organizarea și desfășurarea campaniilor de conștientizare și implicare activă a diasporei, prin intermediul platformelor online și a evenimentelor locale;
- Crearea unor planuri de contingență pentru schimbările neprevăzute de mediu și elaborarea strategiilor de adaptare;
- Implementarea unor programe de educație și pregătire pentru a atenua rezistența la schimbare și a promova înțelegerea beneficiilor programului.

Prin identificarea și gestionarea eficientă a acestor riscuri, programul va avea o șansă mai mare de a fi implementat cu succes, conducând la îmbunătățirea calității vieții cetățenilor și la realizarea obiectivelor propuse.

IX. AUTORITĂȚI ȘI INSTITUȚII RESPONSABILE

Cancelaria de Stat (Biroul Relații cu Diaspora) în comun cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Finanțelor, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, Agenția de Investiții, Agenția Servicii Publice, Agenția de Guvernare Electronică, Inspectoratul General pentru Migrație, Comisia Națională a Pieței Financiare, Inspectoratul de Stat al Muncii, Casa Națională de Asigurări Sociale, Compania Națională de Asigurări în Medicină, autorități publice locale abilitate cu funcții în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

X. PROCEDURI DE RAPORTARE

Raportul de implementare al Programului se va efectua anual și va fi realizată conform următorului algoritm: gradul de realizare al obiectivelor), modul de utilizare a mijloacelor bugetare alocate, capacitatea de a atinge impactul scontat. Evaluarea intermediară a Programului va avea loc după 3 ani de implementare. Evaluarea finală se va realiza la sfârșitul perioadei de implementare și va conține evaluarea internă instituțională și consultarea în format lărgit cu publicul țintă al Programului.

Autoritatea responsabilă pentru evaluarea anuală, intermediară și finală a Programului este Biroul relații cu diaspora.

Planul de acțiuni privind implementarea Programului Național „Diaspora” pentru anii 2024 – 2028

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
1	2	3	4	5	6	7	8
Obiectiv specific 1. Susținerea implicării diasporei în păstrarea, dezvoltarea și afirmarea identității culturale și lingvistice a Republicii Moldova							
1.1	Susținerea evenimentelor culturale în diasporă prin intermediul programului de granturi Diaspora Engagement Hub	6 proiecte finanțate anual	600.000 anual	Bugetul de stat	2024-2028	Cancelaria de Stat (Biroul Relații cu Diaspora) Ministerul Culturii	
1.2	Susținerea Centrelor educaționale din diasporă	Cursuri de formare a cadrelor didactice	60.000 anual	Bugetul de stat PNUD	2024-2028	Cancelaria de Stat (BRD)	Proiectul <i>Consolidarea democrației în Republica Moldova prin alegeri inclusive</i>

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
		Cel puțin 10 Centre educaționale dotate cu materiale didactice Acces asigurat la platformele de învățare on-line					<i>și transparente – EDMITE (2024)</i>

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
1.3	Organizarea evenimentelor culturale în statele de destinație ale Diasporei	2 evenimente organizate anual (10 locații)		Bugetul de stat	Martie, octombrie 2024 - 2028	Cancelaria de Stat (Biroul relații cu diaspora) Ministerul Culturii Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	
1.4	Organizarea evenimentelor pentru diasporă online	Cel puțin 3 evenimente organizate (ex: 1 iunie – Ziua Internațională a Copilului,	În limita alocațiilor bugetare	Bugetul de Stat	Trimestrial	Cancelaria de Stat (Biroul relații cu diaspora) Ministerul Culturii	

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
		Ziua universală a lei)				Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	
1.5	Suținerea asociațiilor diasporei cu simbolistica națională în contextul organizării evenimentelor	Număr de asociații susținute	În limita alocațiilor bugetare	Bugetul de stat	Anual	Cancelaria de Stat (Biroul relații cu diaspora)	
1.6	Desfășurarea evenimentelor de diplomatie culturală în diasporă	Număr de evenimente desfășurate	10 000 000 anual	Bugetul de Stat	Anual	Ministerul Culturii Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene Cancelaria de Stat (Biroul relații cu diaspora)	

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
Obiectiv specific 2: Diversificarea instrumentelor de implicare a diasporei în elaborarea, implementarea și evaluarea politicilor publice și programelor tematice guvernamentale							
2.1	Extinderea Grupurilor de lucru sectoriale Diasporă - Guvern / Guvern - Diasporă, inclusiv în suportul procesului de integrare europeană	Nr. de grupuri de lucru constituite / funcționale	În limitele alocațiilor bugetare	Surse externe	2024-2028	Cancelaria de Stat, Biroul relații cu diaspora Autorități Publice Centrale	OIM PNUD GIZ Diaspora
2.2	Dezvoltarea Cadrului de Monitorizare, Evaluare și Învățare în domeniul DMD	Mecanism instituit cu indicatori și instrumentul de raportare	265.000	Surse externe	Decembrie 2025	Cancelaria de Stat, Biroul relații cu diaspora	PNUD SDC

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
2.3	Includerea membrilor diasporei în consiliile de administrare a instituțiilor publice spitalicești	Nr. de instituții publice care au inclus membri ai diasporei în consiliile de administrare a instituțiilor publice spitalicești Nr. de membri ai diasporei incluși	În limita alocațiilor bugetare	Bugetul de Stat	2024-2028	Ministerul Sănătății	Diaspora
2.4	Pilotarea Hub-ului de co-creare cu diaspora în sectorul învățământului superior	Instrument pilotat	În limita alocațiilor bugetare	Bugetul de Stat	2024	Ministerul Educației și Cercetării	Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” Diaspora

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
						Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare Cancelaria de Stat (BRD)	
Obiectiv specific 3. Îmbunătățirea capacităților instituționale ale autorităților la nivel central și local pentru gestionarea mai eficientă a fluxului de informații și comunicării adaptate la necesitățile diasporei							
3.1	Consolidarea capacităților punctelor focale DMD la nivel central și local pentru gestionarea mai eficientă a comunicării cu diaspora	Nr. puncte focale DMD instruite	250.000	Surse externe	Decembrie 2025	Cancelaria de Stat, Biroul relații cu diaspora	SDC

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
3.2	Organizarea evenimentelor comune de consolidare a diasporei	Nr. de evenimente organizate Nr. de persoane implicate	180.000	Bugetul de stat Surse externe	2024-2028	Cancelaria de Stat, Biroul relații cu diaspora	GIZ OIM PNUD OMS SDC Diaspora
3.3	Organizarea de evenimente anuale pentru utilizarea mecanismelor instituționale disponibile de implicare a diasporei	Nr. de evenimente organizate Nr. de sesiuni „peer-to-peer” Nr. de	530.000	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și	2024-2026	Cancelaria de Stat, Biroul relații cu diaspora	PNUD UNFPA Diaspora

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
		consultări cu grupurile decizionale și tehnice de lucru		Cooperare			
3.4	Stabilirea unui cadru de cooperare eficientă dintre Cancelaria de Stat și alte platforme de suport în contextul mobilizării diasporei la nivel local	Nr. de sesiuni de conectare organizate Nr. de proiecte de suport pentru dezvoltarea locală	În limita alocațiilor bugetare	Surse externe	2024-2028	Cancelaria de Stat, Biroul relații cu diaspora	Diaspora
Obiectiv specific 4. Reconceptualizarea cadrului programatic pentru a facilita transferul de cunoștințe, competențe și expertiză din partea diasporei în diverse sectoare cheie							

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
4.1	Evaluarea Programelor guvernamentale de mobilizare a diasporei (inclusiv reconceptualizarea unor programe, după caz)	Programul DEH evaluat și reconceptualizat, după caz Programul DAR 1+3 evaluat Programul DOR evaluat Programul PARE 1+2, evaluat	Surse externe	GIZ	2024	Cancelaria de Stat, Biroul relații cu diaspora Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului	Diaspora
4.2	Crearea unei Platforme/Mecanism de atragere a profesioniștilor din diasporă	Platformă/Mecanism funcțional		Surse externe	2024 - 2028	Cancelaria de Stat (Biroul relații cu diaspora)	GIZ Diaspora

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
		Număr de profesioniști din diasporă implicați				Ministerul Muncii și Protecției Sociale Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene Ministerul Educației și Cercetării Ministerul Culturii Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului Ministerul Sănătății Ministerul Mediului Ministerul Finanțelor Ministerul Justiției	

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
4.3	Dezvoltarea unui program de mentorat pentru asociațiile diasporei privind oferirea de asistență informațională conaționalilor pe subiecte de revenire și reintegrare	Nr. asociații ale diasporei implicate Nr. de sesiuni de informare organizate urmare a mentoratului acordat	450.000	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	2024-2026	Cancelaria de Stat (Biroul relații cu diaspora)	PNUD Diaspora

4.4	Instituirea unui cadru sustenabil de colectare și analiză a datelor pentru cartografierea profilului diasporei și modernizarea „Profilului Migrational al Republicii Moldova”, care va include și aspecte ce țin de copiii din diaspora, grupurile vulnerabile și sănătatea diasporei.	Studiu de cartografiere a diasporei elaborat și publicat Cadrul de indicatori ai Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova actualizat. Metodologie și instrumente sustenabilă de colectare a datelor privind diaspora și migrația, analiză și prognoză elaborate. Instituțiile naționale	5.500. 000	Surse externe proiect comun al OIM, PNUD, OMS, UNICEF	2025-2027	Ministerul Afacerilor Interne Inspectoratul General pentru Migrație Cancelaria de Stat (Biroul relații cu diaspora) Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene Biroul Național de Statistică	OIM, OMS, UNICEF
-----	---	---	------------	---	-----------	---	------------------

		capacitate sa le aplice în mod durabil.					
--	--	---	--	--	--	--	--

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
4.5	Elaborarea, testarea și promovarea unui mecanism de valorificare a potențialului intelectual al absolvenților și studenților moldoveni din universitățile străine	Mecanism de valorificare a potențialului intelectual al absolvenților și studenților moldoveni ai universităților străine în domenii cheie de dezvoltare din Moldova, testat, promovat Număr de participanți în program reveniți în Moldova	2.100.000	Surse externe	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării Cancelaria de Stat (Biroul relații cu diaspora) Ministerul Muncii si Protecției Sociale Ministerul Sănătății	OIM, PNUD, OMS, UNICEF Diaspora

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
4.6	Elaborarea, testarea, promovarea unui mecanism de angajare pe termen scurt/ întoarcere temporară în Moldova a membrilor diasporei de înaltă calificare în domenii prioritare pentru dezvoltare, la nivel național și local	Mecanism de angajare pe termen scurt/ întoarcere temporară în Moldova a practicienilor cu înaltă calificare în domenii prioritare pentru dezvoltare, la nivel național și local, testat, promovat și propus pentru funcționare durabilă Număr de participanți în	5.900 000	proiect comun al OIM, PNUD, OMS, UNICEF	2024-2025	Cancelaria de Stat (Biroul relații cu diaspora) Ministerul Muncii și Protecției Sociale Ministerul Sănătății Ministerul Educației și Cercetării	OIM, PNUD, OMS

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
		program reveniți în Moldova					
4.7	Prestarea serviciilor de ocupare a forței de muncă conform necesităților diasporei.	Nr. de beneficiari ai serviciilor inclusiv dezaggregate pe tipurile de măsuri acordate		Bugetul de Stat	2024 - 2028	Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă	
Obiectiv specific 5. Diversificarea instrumentelor de antrenare a diasporei în dezvoltarea economică a țării la nivel central și local							
5.1	Suținerea cetățenilor din diasporă în atragerea de investiții în dezvoltarea economiei RM	nr. de beneficiari		Bugetul de Stat	anual	Ministerul Dezvoltării	

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
						Economice și Digitalizării Instituția Publică Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului	
5.2	Extinderea Programului „Diaspora Acasă Reușește DAR 1+3”	Nr. de proiecte implementate	80 000 000 (2024 - 2028)	Bugetul de stat Surse externe	2024-2028	Cancelaria de Stat, Biroul relații cu diaspora	GIZ PNUD
5.3	Consolidarea capacităților actorilor naționali privind valorificarea investițiilor migranților în cadrul economiei sociale	Nr. sesiuni de consolidare a capacităților pentru APC		Surse externe	Decembrie 2024	Cancelaria de Stat, Biroul relații cu diaspora	Comisia Europeană Ministerul Italian al Muncii și Politicilor Sociale

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
5.5	Dezvoltarea unui program de formare online / e-learning în domeniul antreprenoriatului social pentru asociațiile din diaspora	Program de formare online / e-learning funcțional Nr. de beneficiari	230.000	Surse externe	Decembrie 2025	Cancelaria de Stat, Biroul relații cu diaspora	Comisia Europeană Ministerul Italian al Muncii și Politicilor Sociale
5.6	Organizarea forumurilor/târgurilor de investiții/afaceri pentru diasporă (ex. Diaspora Business Forum, Diaspora Investment Forum/ateliere de lucru/evenimente publice)	Nr. evenimente organizate Nr de participanti Nr de parteneriate/afaceri stabilite/instituite.	În limita alocațiilor bugetare 3.000.000	Bugetul de stat Proiect comun al OIM, PNUD, OMS, UNICEF	2024-2028	Agenția de Investiții Camera de Comerț și Industrie Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului Cancelaria de Stat (Biroul relații cu diaspora)	PNUD GIZ OIM

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
5.7	Implementarea Programului „Diaspora Invest”	Nr de evenimente organizate		Bugetul de Stat	Anual	Agenția de Investiții	GIZ USAID
5.8	Promovarea și consolidarea platformei www.diaspora.invest.gov.md	Nr de accesări ale platformei		Bugetul de Stat	Anual	Agenția de Investiții	GIZ USAID
5.9	Elaborarea Ghidului de revenire a diasporei (Foaie de parcurs de identificare a problemelor cu care se confruntă diaspora la revenire)	Ghid elaborat	310.000	Surse externe	Martie 2025	Cancelaria de Stat, Biroul relații cu diaspora	SDC PNUD
5.10	Instituirea și pilotarea unității de suport pentru persoanele revenite	Nr de persoane asistate		Surse externe	2024	Cancelaria de Stat, Biroul relații cu diaspora	GIZ

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de realizare	Autorități și instituții responsabile	Parteneri
5.11	Dezvoltarea de instrumente inovative pentru gestionarea și monitorizarea remitențelor și a investițiilor,	Platforma digitală conceptualizată Program național pilot de educație financiară dezvoltat și operaționalizat	5.000.000	Proiect comun al OIM, PNUD, OMS, UNICEF	2025-2026	Agenția de Investiții Camera de Comerț și Industrie Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului Cancelaria de Stat, Biroul relații cu diaspora	OIM, PNUD, UNICEF

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea Programului național
„Diaspora” pentru anii 2024 – 2028

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
Programul național „Diaspora” pentru anii 2024 – 2028, a fost elaborat de către Biroul relații cu diaspora al Cancelariei de Stat.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
În Republica Moldova migrația constituie una dintre cele mai substanțiale tendințe socio-economice, fiind o țară cu cele mai mari rate totale de emigrare din lume.¹ În corespundere cu datele și constatările Inițiativei eXpertise privind migrația (MIEUX+),² numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc în străinătate ajunge la peste un milion de persoane, constituind o rată de emigranți de aproximativ 38% din numărul total al populației, dintre care numărul celor care trăiesc în UE este de 47%.³ Constituirea Biroului relații cu diaspora a determinat cooptarea și reintegrarea cetățenilor din diasporă să devină una dintre principalele priorități naționale. În 2016 a fost aprobată Strategia Națională “Diaspora-2025” cu scopul de a dezvolta colaborarea dintre guvern, autoritățile publice centrale și locale, societatea civilă și diasporă.⁴ Aceasta vizează consolidarea și extinderea abordării transversale a politicii privind diaspora, migrația și dezvoltarea (DMD), precum și implicarea și cooperarea cu diaspora în scopul dezvoltării Moldovei. Raportul de evaluare intermediară a Strategiei,⁵ prezentat în decembrie 2022, a confirmat că autoritățile publice din Moldova au reușit să crească ponderea politicilor sectoriale cu un impact asupra migrației de până la 82,1% în perioada evaluată (2016-2021). În ansamblu, există o dinamică pozitivă în ceea ce privește punerea în aplicare a cadrului DMD și a Strategiei, întrucât au fost atinși aproximativ 60% din indicatorii de rezultate pe termen mediu. Totodată, Raportul a scos în evidență o serie de provocări în domeniu pe termen mediu și lung care pot îngreuna implementarea eficientă a Strategiei până 2025: <i>1. Cadrul programatic și de politici nu rezonază pe deplin cu necesitățile constant schimbătoare ale diasporei</i>

¹ Conform datelor furnizate de rapoartele internaționale, cum ar fi: datele ONU (2022). Rata migrației nete (la 1.000 de locuitori), disponibilă la adresa: <https://data.un.org/Data.aspx?d=PopDiv&f=variableID%3A85>; IOM (2021) GMDAC Migration Data Survey, disponibil pe https://moldova.iom.int/sites/g/files/tmzbd11626/files/documents/MOLDOVA%20GMDAC%20Report%202021.04.22_rev-IOM_cleaned.pdf

² MIEUX+ (2022). Moldova vii, detalii pe <https://www.mieux-initiative.eu/en/actions/218-moldova-vii>

³ Baltag D., Burdelnii E. Raport de evaluare intermediară a Strategiei Naționale “Diaspora-2025”, Republica Moldova, MIEUX+, ICMPD, Brussels, Belgium, December 2022

⁴ Hotărârea Guvernului nr. 200 din 26.02.2016 privind aprobarea Strategiei naționale „Diaspora-2025”, disponibilă pe https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=91207&lang=ro

⁵ Baltag D., Burdelnii E. Raport de evaluare intermediară a Strategiei Naționale “Diaspora-2025”, Republica Moldova, MIEUX+, ICMPD, Brussels, Belgium, December 2022

Raportul de evaluare intermediară a Strategiei a constatat că s-a reușit în mare măsură asigurarea drepturilor diasporei și cultivarea încrederii în autoritățile publice din țară. De asemenea, Strategia a contribuit la mobilizarea, valorificarea și recunoașterea potențialului uman al diasporei. În pofida acestui fapt, elaborarea și dezvoltarea cadrului strategic și operațional referitor la domeniul DMD și implicarea directă și indirectă a diasporei în dezvoltarea economică durabilă a țării au fost atinse într-o măsură mai mică. De exemplu, 70% din respondenții chestionarelor de auto-evaluare (reprezentanți ai autorităților publice centrale) consideră că există anumite lacune în cadrul actual al DMD care ar trebui să fie abordate pe termen scurt și mediu.⁶ În mod specific, respondenții au indicat faptul că unele domenii necesită o mai mare atenție, ținând cont de schimbările la nivel global, cum ar fi digitalizarea serviciilor prestate în folosul diasporei și migranților; migrația, diaspora și schimbările climatice; îmbunătățirea sistemelor naționale de colectare a datelor privind migrația și diaspora; gestionarea migrației în situații de criză; reintegrarea migranților reîntorși în țară etc. La rândul său, reprezentanții diasporei au menționat, câțiva factori interni care au împiedicat realizarea rezultatelor așteptate, cum ar fi acoperire bugetară insuficientă; inconsecvența dintre obiective, acțiuni prioritare, acțiuni practice, termene stabilite și indicatori de progres în cadrul Strategiei; angajament politic insuficient și responsabilitate instituțională pentru a sprijini punerea în aplicare a Strategiei; interacțiunea insuficientă cu asociațiile diasporei, asociațiile de băștinași, organizațiile societății civile, etc. (abordare participativă).

Luând în considerație aceste date, se creează nevoia de flexibilitate și adaptabilitate a Strategiei la evoluția rapidă a relațiilor cu diaspora moldovenească. Astfel, conform Raportului de evaluare a Strategiei, 67,7% din reprezentanții autorităților publice și 77,8% din liderii diasporei intervievați consideră că Strategia nu este pe deplin aliniată la realitățile actuale, dat fiind dezvoltarea rapidă a diasporei. Mai mult ca atât, aceasta nu reflectă tendințele relevante cadrului (DMD) în prezent, cum ar fi valorificarea capitalului uman al diasporei, precum și oferirea unor modalități diferite de implicare în dezvoltarea socio-economică a țării.⁷

Profilul diasporei moldovenești a evoluat semnificativ în ultimii 7 ani. În primul rând, membrii diasporei moldovenești contribuie considerabil la dezvoltarea economică a țării - anual trimite circa 1,9 miliarde USD în remitențe (echivalentul a 15,8% din PIB).⁸ În al doilea rând, diaspora a devenit cu mult mai vocală din punct de vedere al participării la alegeri,⁹ determinând, într-o proporție considerabilă, și rezultatele scrutinelor electorale recente. În al treilea rând, diaspora se implică în îmbunătățirea proceselor democratice din Moldova prin implementarea proiectelor de amploare în țară și peste hotare precum și crearea de rețele (drept exemplu pot fi consultate activitățile MAD-Aid¹⁰, Fundația Noroc

⁶ Baltag D., Burdelnii E. Raport de evaluare intermediară a Strategiei Naționale "Diaspora-2025", Republica Moldova, MIEUX+, ICPMD, Brussels, Belgium, December 2022

⁷ Ibid

⁸ Datele Băncii Mondiale (2020). Preluat de pe <https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS>

⁹ MAEIE (2021). Date privind dimensiunea Diasporei Moldovenești; disponibile pe: https://mfa.gov.md/sites/default/files/propunerile_maeie_privind_constituirea_celor_191_de_sectii_de_votare.pdf

¹⁰ <https://www.mad-aid.org.uk/>

Olanda¹¹, AIM Franța¹² Diaspora Connect¹³, O Femeie¹⁴, Moldova AID din SUA¹⁵ etc.), a comunităților și a organizațiilor neguvernamentale, ajutând actorii naționali să gestioneze mai bine provocările cu care se confruntă țara.

Din perspectiva strategică, schimbarea paradigmei de dezvoltare economică a țării asumată în cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” presupune înlocuirea modelului de creștere economică, bazat pe consum alimentat de remitențe, în favoarea unui model dinamic, bazat pe promovarea migrației circulare, inclusiv transferabilitatea beneficiilor și recunoașterea calificărilor, pentru o reintegrare eficientă a celor reveniți de peste hotare.

Capacitățile părților interesate relevante nu sunt consolidate suficient pentru a asigura diversificarea căilor de implicare a diasporei în procesele de dezvoltare din țară

Raportul de evaluare intermediară a constatat că doar 44,4% dintre respondenții chestionarelor de autoevaluare consideră că Strategia se aliniază la capacitățile existente ale instituțiilor implementatoare. Se observă existență în continuare a dificultății în înțelegere de către punctele focale din cadrul autorităților publice a noțiunilor de „*impact migrațional*” și „*abordare integrată a domeniului DMD în cadrul politicilor sectoriale*”.¹⁶ Analiza răspunsurilor a permis identificarea următoarelor capacități care ar necesita o consolidare suplimentară în vederea unei implementări eficiente a Strategiei: a) resurse umane suficiente pentru a face față sarcinilor; b) capacitatea de a colecta și analiza date, informații și dovezi pentru elaborarea politicilor; c) capacitatea de a elabora politici, programe, reglementări, proiecte etc.; d) capacitatea de a elabora indicatori de monitorizare și evaluare și instrumente metodologice de evaluare a realizărilor, rezultatelor și impactului politicilor, strategiilor, planurilor de acțiune, programelor etc.; e) capacitatea de a efectua evaluări de impact ale politicilor, strategiilor, planurilor de acțiuni, etc.

3. Comunicarea cu toate părțile implicate în domeniul DMD, de la părțile interesate până la beneficiari, necesită a fi îmbunătățită, inclusiv pentru fortificarea în continuare a încrederii diasporei în instituțiile statului

Deși majoritatea respondenților chestionărilor de auto-evaluare consideră comunicarea între autoritățile publice și diaspora în procesul implementării cadrului DMD în perioada 2016-2021 drept una eficientă, interviurile aprofundate au identificat și unele opinii critice. Printre lacunele existente s-a menționat limitarea comunicării doar la asociațiile formalizate ale diasporei, insuficiența comunicării și incoerența în structura procesului de comunicare, neparticiparea altor autorități publice centrale, în afară de BRD, în comunicarea directă cu diaspora, caracterul împrăștiat al informațiilor prezentate și fără o sursă consolidată de promovare a lor.¹⁷ Mai mult ca atât, implementarea eficientă a

¹¹ <https://www.facebook.com/NorocOlanda>

¹² <https://www.facebook.com/AIMParisFrance>

¹³ <https://diasporaconnect.md/>

¹⁴ <https://ofemeie.com/>

¹⁵ <https://www.facebook.com/sustinemoldova/>

¹⁶ Baltag D., Burdeldnii E. Raport de evaluare intermediară a Strategiei Naționale “Diaspora-2025”, Republica Moldova, MIEUX+, ICMPD, Brussels, Belgium, December 2022

¹⁷ Baltag D., Burdeldnii E. Raport de evaluare intermediară a Strategiei Naționale “Diaspora-2025”, Republica Moldova, MIEUX+, ICMPD, Brussels, Belgium, December 2022

cadrlui DMD până anii 2020/2021 se îngreuna și de lipsă de încredere pe axa Guvern - Diasporă, în timp ce la moment se atestă așteptările ridicate ale diasporei față de Guvern.

4. Politicile la nivel local încă nu valorifică pe deplin potențialul migranților, inclusiv a celor reîntorși

La momentul de față multe rezultate pozitive obținute la nivel local se datorează, în mare parte, asistenței oferite prin intermediul Proiectului MiDL, implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD).¹⁸ S-au dovedit a fi eficiente, durabile și sustenabile acele parteneriate care s-au bazat pe conjugarea eforturilor între mai multe părți interesate (Guvernul RM + autoritățile publice locale (APL) + partenerii de dezvoltare + Asociațiile de Băstinași), cum ar fi Programul DAR 1+3; MiDL; Diaspora Engagement Hub (DEH). Experiența implementării acestor programe a demonstrat că s-au conjugat de succes eforturile la nivel politic, instituțional și legal pentru a asigura elaborarea și extinderea la nivel național a unor modele de sprijin eficiente și durabile pentru părțile implicate în procesul migrațional.¹⁹ Totodată, Raportul privind implementarea cadrului de monitorizare a politicilor în domeniul DMD la nivel de raion/municipiu, evidențiază că capacitățile APL de dezvoltare a programelor locale de stimulare și dezvoltare a afacerilor în rândul tinerilor și persoanelor revenite de peste hotare rămân a fi modeste.²⁰ În același timp, rezultatele studiului din 2022 realizat de OIM/PNUD privind profilul lucrătorilor migranți moldoveni și provocările cu care aceștia se confruntă²¹ au arătat că cu resursele financiare obținute din munca peste hotare migranții contribuie la proiectele de dezvoltare locală, de infrastructură implementate de către primării. Circa 30% dintre migranții moldoveni aflați peste hotare, participanți la studiu au declarat că au contribuit în acest scop cu bani sau bunuri și aproape jumătate s-au arătat dispuși să contribuie în viitor.

Prin urmare, luând în considerare provocările identificate în implementarea Strategiei în perioada 2016-2021, Programul se va concentra pe menținerea și amplificarea realizărilor cadrului actual al DMD în perioada 2024-2028, inclusiv prin canalizarea mai multor resurse pentru implementarea Obiectivului III „Mobilizarea, valorificarea și recunoașterea potențialului uman al diasporei” și Obiectivul IV „Implicarea directă și indirectă a diasporei în dezvoltarea economică durabilă a Republicii Moldova” din Strategie.

În continuare, este important de menționat că Programul este aliniat la obiectivele și țintele setate în SND „Moldova Europeană - 2030” și contribuie la realizarea următoarelor 4 direcții și intervenții prioritare:

1) Promovarea transferului de cunoștințe și de competențe ale diasporei și ale migranților prin constituirea unor parteneriate între autoritățile publice centrale,

¹⁸ PNUD. Proiectul "Migrație și Dezvoltare Locală" (MiDL) (etapa II; 2019-2022), disponibil pe: https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/MIDL_Project_2.html

¹⁹ Baltag D., Burdelnii E. Raport de evaluare intermediară a Strategiei Naționale “Diaspora-2025”, Republica Moldova, MIEUX+, ICMPD, Brussels, Belgium, December 2022

²⁰ Raport privind implementarea cadrului de monitorizare a politicilor în domeniul DMD la nivel de raion/municipiu. Autor: Viorica Toartă. Disponibil pe:

https://brd.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport_me_dmd_local_machetat.pdf

²¹ OIM/PNUD/SDC (2020). Profilul și provocările actuale ale lucrătorilor migranți moldoveni (constatări de bază). Autori: Vremiş, M. și Vlădicescu, N.

https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/md/SUMAR_Migratia-in-scop-de-munca_3.pdf

autoritățile publice locale, comunități, diasporă și asociațiile de băștinași (O7.1 - *Edificarea unei administrații publice integre, responsabile, eficiente, transparente și deschise pentru participarea cetățenilor la procesele de luare a deciziilor*).

2) Reintegrarea eficientă a persoanelor întoarse din străinătate și valorificarea potențialului diasporei în materie de competențe și calificări prin dezvoltarea unor instrumente de stimulare a creării de afaceri, prin asigurarea transferabilității beneficiilor și prin recunoașterea cunoștințelor și a calificărilor dobândite (O1.1 - *Creșterea accelerată a productivității muncii*, O3.3 - *Dezvoltarea unui sistem accesibil, flexibil și relevant de educație continuă a adulților în perspectiva învățării pe tot parcursul vieții*, O7.1).

3) Promovarea unor modalități noi de învățare continuă în serviciul public prin acordarea unui suport tehnic din partea profesioniștilor din diaspora Republicii Moldova (O3.3).

4) Implementarea instrumentelor și a mecanismelor digitale de implicare a cetățenilor din diasporă și participarea acestora la viața publică și civică din Republica Moldova (O7.1).

Documentul este în concordanță cu prioritățile prevăzute în Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 28/2023, în special cu așa obiective cum ar fi „extinderea serviciilor de calitate, inclusiv a celor digitale, pentru diaspora și integrarea diasporei în viața economică” și „continuarea modernizării și digitalizării serviciilor consulare pentru diasporă, promovarea instrumentelor juridice de protecție socială a lucrătorilor migranți moldoveni, sprijinirea asociațiilor culturale și asigurarea condițiilor favorabile pentru participarea cetățenilor la alegerile din Republica Moldova”. De asemenea, Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023 conține un șir de măsuri dedicate diasporei, cum ar fi aprobarea documentului de politici actualizat pentru diaspora; promovarea Programului național de stimulare a revenirilor și facilitare a (re)integrării cetățenilor Republicii Moldova implicați în procesul de migrație pentru anii 2023-2027; dezvoltarea și pilotarea unui subprogram guvernamental de stagii pentru studenții sau absolvenții instituțiilor universitare de peste hotarele țării; implementarea programului guvernamental de granturi Diaspora Engagement Hub. Prin urmare, noul document de politici publice va asigura prin obiectivele sale realizarea indicatorilor planificați de executiv atât prin asigurarea elaborării politicilor publice în domeniu, cât și prin fortificarea/reanimarea/revizuirea programelor existente, a mecanismului consultativ cu diaspora.

De asemenea, Programul este în concordanță cu prioritatea nr. 16 Servicii accesibile pentru diasporă al Planului Național „Construim Moldova Europeană”, 20 de acțiuni guvernamentale. Nu în ultimul rând, Programul are drept scop și realizarea angajamentelor expuse în cadrul Acordului de Asociere între Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele - membre ale acestora, pe de altă parte, și a prevederilor Titlului III „Libertate, securitate și justiție”, subcapitolul „Cooperarea în domeniul migrației, al azilului și al gestionării frontierelor” (art. 14). De asemenea, Programul este corelat cu prevederile Programului de Asociere UE-RM până 2027, aprobat în august 2022, care prevede „adoptarea unei abordări integrate în domeniul diasporei și consolidarea capacităților autorităților naționale și locale în chestiunile

legate de diasporă” și “consolidarea legăturii culturale ale Republicii Moldova cu diaspora”.

Pe lângă aceasta, Programul propus ia în considerare și prevederile altor documente de planificare strategică, în vederea asigurării unei abordări unice și consistente asupra domeniului respectiv. Astfel, Programul este corelat cu prevederile Strategiei „Educație 2030”, aprobată în martie 2023, în materie de contracararea fenomenului „exodului de creieri” (brain drain) și adaptarea psiho-socială și educațională a copiilor, părinții cărora au emigrat sau care se consideră membrii diasporei; prevederile Strategiei de dezvoltare a sistemului statistic național pentru perioada 2023-2030, contribuind la îmbunătățirea procesului de colectare a datelor oficiale privind estimarea la timp a fluxului migrațional pentru un proces de politici bazat pe evidențe, precum și atragerea din diaspora a unor experți bine pregătiți în statistică sau în domenii conexe (matematică, economie, econometrie, sociologi); prevederile Programului privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025, care își are drept Obiectiv general „Reglementarea fluxului migrațional în beneficiul țării și a migrantului”.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul nu are drept scop armonizarea legislației naționale cu aquis-ul UE, dar se subscrie politicilor europene în domeniul migrației și vine să realizeze angajamentele expuse în Acordul de Asociere RM-UE, la Titlul III „Libertate, securitate și justiție”, art. 14 „Cooperarea în domeniul migrației, al azilului și al gestionării frontierelor”, în special, pe domeniile ce facilitează migrația circulară în interesul dezvoltării.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Prin intermediul Programului vor fi create și operaționalizate mecanisme eficiente și durabile care să permită colaborarea și implicarea activă a diasporei în procesele de dezvoltare durabilă a Republicii Moldova. Prin promovarea diversificării căilor și instrumentelor de implicare și cooptare, prin sporirea nivelului de participare a diasporei, prin sprijinirea asociațiilor diasporei și facilitarea transferului de cunoștințe și expertiză, Programul urmărește, prin cele cinci Obiective specifice, să consolideze legăturile dintre Republica Moldova și cetățenii săi din străinătate, cu scopul de a contribui semnificativ la dezvoltarea durabilă a țării:

Obiectiv specific 1: Susținerea implicării diasporei pentru păstrarea, dezvoltarea și afirmarea identității culturale și lingvistice a Republicii Moldova. Acest obiectiv își propune: încurajarea membrilor diasporei să promoveze valorile culturale, să studieze și să vorbească limba română; susținerea centrelor educaționale din diasporă. De asemenea, prin intermediul obiectivului respectiv este urmărită consolidarea diasporei, prin organizarea evenimentelor culturale, întrunirilor online, dar și susținerea asociațiilor diasporale în promovarea patrimoniului național.

Obiectiv specific 2: Diversificarea instrumentelor de acces pentru implicarea diasporei în elaborarea, implementarea și evaluarea politicilor publice și

programelor tematice guvernamentale. Acest obiectiv va conduce la o participare mai activă și relevantă a diasporei în procesul de formulare și implementare a politicilor publice. Prin oferirea de instrumente diverse, cum ar fi platforme de consultare online, sesiuni de dialog interactiv și consultări periodice, membrii diasporei vor avea oportunitatea să-și exprime opiniile, să ofere feedback și să propună soluții în legătură cu aspectele care îi privesc. Impactul constă în creșterea transparenței, reprezentativității și relevanței politicilor, contribuind astfel la o abordare mai adecvată a nevoilor și aspirațiilor diasporei.

Obiectiv specific 3: Îmbunătățirea capacităților instituționale ale autorităților la nivel central și local pentru gestionarea mai eficientă a informațiilor și comunicării adaptate la necesitățile diasporei. Prin consolidarea capacităților instituționale, guvernul va putea furniza informații mai precise și actualizate către diasporă, astfel încât membrii acesteia să poată lua decizii informate privind reîntoarcerea, investițiile și alte aspecte relevante. Prin intermediul canalelor de comunicare adaptate și eficiente, impactul se va manifesta prin creșterea încrederii în informațiile furnizate de guvern și prin crearea unui mediu mai propice pentru colaborare și implicare în dezvoltarea țării.

Obiectiv specific 4: Reconceptualizarea cadrului programatic pentru a facilita transferul de cunoștințe, competențe și expertiză din partea diasporei în diverse sectoare cheie. Acest obiectiv va genera un impact pozitiv prin valorificarea expertizei și cunoștințelor membrilor diasporei în diverse domenii, cum ar fi tehnologie, inovare, educație, sănătate etc. Prin facilitarea transferului de cunoștințe și experiență, impactul se va traduce într-o îmbunătățire semnificativă a capacităților și calității proiectelor și inițiativei din țară, conducând la creșterea competitivității și inovației în diferite sectoare.

Obiectiv specific 5: Diversificarea instrumentelor de antrenare a diasporei în dezvoltarea economică a țării la nivel central și local. Prin implicarea diasporei în dezvoltarea economică, acest obiectiv va genera beneficii în ambele direcții. Pe de o parte, diaspora va contribui la dezvoltarea economică prin investiții, transfer de know-how și sprijin în promovarea afacerilor. Pe de altă parte, membrii diasporei vor beneficia de oportunități de investiții profitabile în țară, ceea ce va susține crearea de locuri de muncă, creșterea veniturilor și îmbunătățirea calității vieții în comunități.

5. Fundamentarea economico-financiară

Din perspectiva finanțării, Programul urmează a fi bazat pe principiile de sinergie și complementaritate dintre resursele financiare publice și cele atrase inclusiv de la partenerii de dezvoltare și sunt specificate în Planul de acțiuni în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu pentru perioada 2023-2025 și a cheltuielilor estimate pentru perioada care excedează Cadrul bugetar pe termen mediu la momentul aprobării Programului.

Costurile financiare aferente implementării fiecărui obiectiv specific din Planul de acțiuni al Programului sunt în detaliu specificate:

Realizarea Obiectivului specific nr. 1 privind susținerea implicării diasporei în păstrarea, dezvoltarea și afirmarea identității culturale și lingvistice a Republicii Moldova, pentru perioada de implementare, necesită 42.640.000 lei din bugetul de stat.

Pentru Obiectivul specific nr. 2, ce vizează diversificarea instrumentelor de acces pentru implicarea diasporei în elaborarea, implementarea și evaluarea politicilor publice și programelor tematice guvernamentale, pentru perioada 2024-2028 se ridică la 265 mii lei din surse externe, obiectivul fiind realizat și din limita alocațiilor bugetare.

Obiectivul specific nr. 3, îmbunătățirea capacităților instituționale ale autorităților la nivel central și local pentru gestionarea mai eficientă a informațiilor și comunicării adaptate la necesitățile diasporei, vor fi implicate costuri în mărime de 180 000 lei din bugetul de stat și 780 000 mii lei din surse externe pentru aceeași perioadă.

Pentru Obiectivul specific nr. 4, reconceptualizarea cadrului programatic pentru a facilita transferul de cunoștințe, competențe și expertiză din partea diasporei în diverse sectoare cheie, vor fi implicate costuri în mărime de 13.950 000 lei din surse externe pentru aceeași perioadă, precum și resurse acumulate din limita alocațiilor bugetare.

Pentru Obiectivul specific nr. 5, diversificarea instrumentelor de antrenare a diasporei în dezvoltarea economică a țării la nivel central și local, mijloacele financiare alocate pentru implementarea Programului în perioada 2024-2028 sunt de 80 mil lei din bugetul de stat, precum și 8 540 000 mil lei din fondurile partenerilor de dezvoltare.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Pentru implementarea prevederilor prezentului proiect nu va fi necesară modificarea altor acte normative.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, Anunțul²² privind inițierea elaborării proiectului hotărârii de guvern cu privire la aprobarea Programului pentru anii 2024 – 2027 privind implementarea Strategiei Naționale „Diaspora-2025”, a fost plasat pentru consultare publică pe site-ul www.particip.gov.md. Concomitent, proiectul de Concept a fost plasat pe platforma respectivă de consultare publică (<https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-elaborarii-proiectului-hotararii-de-guvern-cu-privire-la-aprobarea-programului-pentru-anii-2024-2027-privind-implementarea-strategiei-nationale-diaspora-2025/10585>), iar în data de 15 septembrie 2023, un prim draft al Programului a fost prezentat și discutat în cadrul Ședinței Comitetului interministerial în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

8. Constatările expertizei anticorupție

²² <https://cancelaria.gov.md/ro/apc/anunt-privind-initierea-elaborarii-deciziilor>

Proiectul de hotărâre este exceptat de la expertiza anticorupție, în sensul art. 28 alin. (2) lit. a) din Legea integrității nr. 82/2017.
9. Constatările expertizei de compatibilitate
Reieșind din faptul că proiectul Programului nu are drept scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, nu a fost necesară efectuarea expertizei de compatibilitate.
10. Constatările expertizei juridice
Proiectul de hotărâre urmează a fi supus expertizei juridice conform art. 37 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.
11. Constatările altor expertize
Prevederile proiectului nu cade sub incidența altor expertize necesare a fi efectuate potrivit prevederilor Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.

Secretar de stat al Cancelariei de Stat /semnat electronic/Ana CALINICI